

Передплата на „Буковину“

плата в Чернівцях:

в Австро-Угорщині: на цілий рік 24 кор., на пів року 12 кор., на чверть року 6 кор., на місяць 2 кор.

в Росії: на цілий рік 12 карбованців, на пів року 6 карб.

в інших державах: на цілий рік 40 фр., на пів року 20 франків.

Для міщан і селян буде виходити „Буковина“ раз на тиждень під неділю і коштувати буде на цілий рік 4 К., на пів року 2 К., на чверть року 1 К.

Поодинокі число 10 сотинів.

Оголошення коштують по 10 сотинів від одностипальної стрічки або 1/4 місяця дрібним друком (petit). При кольорових або при річних замовленнях значний опуст.

БУКОВИНА

Орган української поступової партії на Буковині,

виходить щодня крім неділей і свят.

Редакція, адміністрація і експедиція

„Буковина“

в Чернівцях, ул. Петровича число 2,
Число телефону 176.

Адрес для телеграмів: „Буковина“, Чернівці.

В справах редакційних можна усно порозуміти ся що дня від 10—11, рано і 2.—3. пополудни крім неділей і свят.

Надіслане по 40 сот. від стрічки, при частійших замовленнях відповідний рабат. Реклямації неопечатані відліт від порта. Рукописи авертає редакція лише за попереднім застереженням і залученням поштової належності.

Циркулярі яко прилоги коштують по 2, 3 і 4 сотинки від штуки.

Належностей за анонси марками поштовими не приймає ся.

Буковинські гльоси.

(Шойсволь пригадує ся... — Що у „Борби“ називається „лайдацтвом“, а що ні?...)

Посол Шойсволь пригадує ся Буковині. Від того часу, як осьмішив ся в Раді державній звісною бесідою про буковинські відносини і на хвилю став „популярним“ у нас, від того часу ушлюдо чимало води і про Шойсволя так якби забуто. Се, видко, заболіло стирийського посла, який думає, що в ролі захитника буковинського християнства і погромщика жидів йому дуже до лица, і ось в 118 числі тутешнього християнсько-соціального органу пригадуєть ся він буковинській публиці. Він пише про численні подяки і гратуляції, які з приводу своєї бесіди одержав в Буковині і Румунії і наводить довгенький лист якогось свого поклонника — видко дуже провінціального політика — на вічну християнсько-соціальному тему про утиски християн, про заборчість жидів і т. д. Пос. Шойсволь має бодай на стільки чести, що сам не пише про Буковину; се для християнсько-соціала вже немалий подвиг. В Раді державній обмежив ся до відчитаня еляборату п. Відмана, тепер виступає до борби з чужим листом. Своєю дорогою, треба не мало сьмливости з боку п. Шойсволя щоб такий лист покривати своєю повагою, а ще більшої з боку редакції „Вук. Volksblatt“, щоб його друкувати. За те ж ми з'обов'язані до щирої вдячності цілій трійці: автору листа п. Шойсволеви і редакції. Тепер такі сумні часи, що за всяке веселе слово, треба тільки дякувати. А в котрій гумористичній часописі ви по-

Р. Цегельский.

Електротехніка та її значіне.

Велика легкість, з якою електрична енергія дає ся перемінити майже у всі інші форми природних явищ, як в світло, тепло, магнетизм, хемічну енергію та механічний рух, зробила електричність придатною до широкого практичного приміненя. Промінь світла остає завсідги промінєм світла, він світить і гріє, та енергію его годі перемінити в інші форми енергії, а як се вдасть ся, то лише з великим трудом. Противно вистарчить провести електричний ток через два углі, до себе зближені, щоби витворити світло, вистарчить провести его через тоненькі дроти, щоби видав зі себе і світло і тепло; а поведений спіральним дротом докруги желіза взбуджує в нім магнетизм, в сусідстві другого тока, або магнета порушає їх, або порушає ся сам під їх впливом, вкінці ідучи через зложене теч, розкладає єї або витворює нові хемічні сполуки. Се свійство електричності, легкой переміни у всілякі форми зобуло для неї широке поле в техніці.

На ніякій галузі знаня не справджує ся так добре латинська пословица: „Per aspera ad astra“, як на електричності. Кілько то треба було з'усиль, кілько жертв, щоби поставити електричність на нинішній степені розвитку, щоби запрячи сю нову силу природи до праці, до служби людям!

А початки єї були дуже тяжкі. Шукати їх треба ще в старині, коли Талес з Мілету відкрив електричність через потиране бурштину (Електрон, electron); від грецької назви бурштину завів англійський лікар Гільберт в XVII. віці назву „електричність“ при своїх електричних досьвідах. Аж до кінця XVIII. віка знаний був лише тісний круг електричності, витвореної через потиране, дальше

диблете таке dictum acerbum: „Василько багорілий ворог Німців і Румунів; свою ненависть до Румунів і Німців виявив раз дуже драстично в Раді державній, грозячи при одній нагоді Росією“. Ну, не весла кумпанія зібрала ся в „Вук. Volksblatt“?

Як не дякувати їй і не просити: Друкуйте, панове, більше таких листів, бо так тепер сумно на сьвітлі...

„Борба“ п. Безпалка підхопила відозву нашої партії до українського учительства на Буковині, іменно те місце в ній, де говорить ся, про сумні наслідки евентуальної борби з учительством як для народної справи, так і для самого учительства і називав єї „погрози“ — „лайдацтвом“. Що до того, чи вказане на наслідки евентуальної конечної борби, є „погрозами“ чи ні — справа, думаємо, достаточо вяснена. А що до „лайдацтва“, то нам здаєть ся, що у п. Безпалка наслідком вибуялого суб'єктивізму поміняли ся понятя в сій області. Ось таки на другій стороні тої самої „Борби“ читаємо: „Навіть академіки-соціалісти рубають поли від робітників і переносять свою „народолюбну“ діяльність під чорно-жовтий стяг нагріотів. Справа так дозріває, що ми будемо примушені опублікувати імена тих „соціалістів“, „інтелігентів“... Се у п. Безпалка певно не погрози, а вже до лайдацтва їм дуже далеко...

„Борба“ згіршена також нашою заміткою про дивну методу, після якої обділено Буковину ювілейними відзначеннями і говорить щось про те, що вічно лежить у ногах пана і докучає йому

лизанем. „Борба“ не годна зрозуміти того, що не о відзначеня ходило нам, про відзначеня можна ріжно думати — але о той принцип, після котрого dokonано розділу відзначень між поодинокі народности. А що до псів, ах Боже! Ми знаємо таких псів, що скавулять у ногах свого пана, а відтак, діставши кусень хліба, кусають його в руку... яку відтак, як їм треба, знов лижуть...

Спеціально що до відзначеня п. Пігуляка „Борба“ прямо не знає, що й казати і питаєть ся іронічно: „А може се стало ся задля заслуг коло шкільництва?“ Таки так, пане редактор! Що ви сего не знаєте, не дивно; адже тоді як п. Пігуляк вже працював на народній ниві, вас ще довго і на сьвітлі не було..

Слово на часі.

Сими днями вийшла заходом др. Л. Когута шести-аркушева брошура, в якій поміщено перевід праці С. В. Бородавського „Хліборобські спілки в Німеччині“. До отсеї брошури додано закінчене від редакції, де вказуєть ся на конечну потребу зверненя нашої уваги та праці на економічну роботу. Понизше подаємо отсі думки редакції „Спілкової бібліотеки“ та звертаємо на них увагу наших читачів.

До недавних часів входили в обсяг української політики передовсім інтереси духовної, а дальше і сьвітської інтелігенції. Се звало ся політикою національною. Ті часи й доси ще не зовсім минули ся. Поволи продираєть ся в публицне жите й розміркованє справ широкого загалу. Горизонт громадянського діяча розширяєть ся, але утертої дороги ще нема. Треба собі єї пробити.

атмосферична тай зв'язанна електричність. Тож і о приміненю електричності в практиці не могло ще бути бесіди в тодішних часах, хіба лишень належить згадати про охорону перед ударами громів, яку в виді громозвода дав нам р. 1749. Венами Франклін Дюперва в останніх роках XVIII. в. принав винахід гальванічних елементів, що дозволили на практичне з'ужиткованє електричного тока.

Перший могучий імпульс дала електричність нашому культурному житю електричним телеграфом, що о основує ся на взаїмнім діланю електричності та магнетизму. Потреба порозуміня на віддалі давала ся відчувати людям вже з давна. Відчували єї також славні німецькі фізики Гавє і Вебер, що у віддаленю 15 km від себе розсліджували р. 1833. земський магнетизм. Они сполучили оба місця дротами, що ішли докруги магнетної стрілки; стрілка відхиляла ся то в одну то в другу сторону залежно від напрямку електричного тока.

Після відхилень стрілки скомбіновано азбуку і так можна було порозуміти ся Перша депеша Вебера звучала: „Михельман“ приїде“. На сї два слова треба було 43 відхилень магнетної стрілки і дві мінати часу.

Але такий недогідний спосіб телеграфованя не міг розширити ся; доперва з винаходом приладу Морзого настав переверот в сій області. Від тепер то є від сорокових літ XIX. віку розширяє ся електромагнетний телеграф щораз більше, а в короткім часі обіймає Европу тай інші часті сьвіта 1843 р. кинув Вігсон (Wheastone) думку провести телеграфічний дріт через море. Однак доперва 1851 р. повело ся сполучити Англію з Ірландією підморским телеграфічним дротом т зв. каблем. Зготовити такий кабель не так легко, бо ходить о се, щоби дріт обвинути в тривкий та

ізолюючий матеріал. Кабель роблять звичайно з кількох тоненьких мідяних дротів, обвинених кількома верстками гутаперхи; їх обвивають еще конопляними нитками, намащеними смолою, на се дають оловяний плащ, асфальтують тай ще раз обвивають нитками і кабель готов. Проби сполученя Европи з Америкою при помочи кабеля почали ся 6 серпня 1857 р., але вже 11. серпня урвав ся кабель у віддаленю 70 німецьких миль від берега. В 1858. р. роблено нові проби, але кабель рвав ся знова. Дюперва в р. 1864. заложено кабель на довготі 600 миль, але вже в слідуємій році урвав ся він серед моря. В тім самім році кинено другий кабель між Европою і Америкою, сям разом з добрим успіхом. В короткім часі зроблено таких телеграфічних сполучень більше і сполучено через моря всі часті сьвіта зі собою. Нині виводять довгота телеграфічного кабеля цілої землі понад 400.000 км.

Щоби зобразити собі розвій телеграфічної сїти, наведемо се, що в 1900 р. сама Німеччина мала 618459 км. телеграфічних дротів, а ціла земска куля більше, як 4,500.000 км. Розуміє ся, в останніх часах уліпшено телеграфічні прилади, а перед кількома літами винайдено електричні філі, що дали Марконьому спромому сконструувати бездротний телеграф. Та він не зміг виперти свого попередника, бо має велику хибу в тім, що електричні філі розходять ся на всі сторони від стації бездротного телеграфу, отже тим способом може кождий при помочи відповідного приладу зловити депешу. Тепер працюють над усуненем сеї хибі тай уліпшенєм телеграфу без дроту, що вже по часті удає ся.

Бездротний телеграф розширений тепер по всіх культурних краях. Він надає ся до послання депеш з ілущенням.

*) слуга фізикального інституту.

Всяка тривка громадянська діяльність мусить виходити від береження інтересів тих людей, котрих заступництво перебираєть ся. Українські діячі в Австрії піклують ся очевидно долею українського народу. Насуваєть ся питанє, який склад того нашого народу. Відповідь на се дає обсервация житя того народу і статистика.

Статистика австрійських Українців каже нам, що зверх 93 проц. цілого українського народу займаєть ся хліборобством. Тому то ціла наша громадянська діяльність повинна бути звернена на хліборобський стан, бо він є найважнішим в нас під кожним зглядом чинником. Від просвіти і організації, від громадянської свідомости і господарского добробиту того стану залежати буде й вся будучність розвитку цілого нашого народу.

Консеквенцією сего нашого погляду буде на нашу думку змаганє, відвернути яко мога найбільшу часть спосібної до праці на народній ниві інтелігенції від так званої у нас політичної діяльності, а звернути єї увагу на далеко потрібнішу і важнішу на теперішню хвилю роботу економічну.

Ми стрітимо ся при тім певно на закиди з боку наших політикоманів, що ми мовляв шкодимо тим політичному освідомленню мас. На то ми відповідаємо вже тепер, що політика нормує переважно господарку народа. А для того, аби ту господарку направити на ліпшу дорогу, треба мати докладне знанє тої народної господарки, яку ми беремо ся направляти, а того в переважній части нашим політикоманом ще дуже а дуже бракує. По більшій части вони рекрутують ся з людей, що ще за діточих літ перерісавши кілька не зовсім мудрих агітаційних брошур прирорвлених не до наших обставин і кілька чисел ще менше мудрих часописий набрали собі політичного розуму і почали „освідомляти темні маси“, як се в нас залюбки говорить ся. Без відповідного теоретичного підготовлення і без конечно потрібного для політика знаня практичного житя нашої сірої буденщини отті самозванці-проводирі лишаются на ціле своє жите або дітьми в тих справах, що ними в своїй громадянській роботі займають ся або спритніші з них самодурами, що захопивши ся мріями ідеалами організують нарід великими але безмістними словами.

Наслідки такої щирої праці в нас аж надто очевидні. Народ подекуди аж надто розбурханий і надієть ся все якогось успіху, а тут на практиці з тим ані руш. Нарід наш бідніє чим раз більше, техніка хліборобска не поступає вперед ані раз, бо в нас майже ніхто нічого против того не робить, бо й не знає як і що робити. При такім стані, розумієть ся ми, станемо за якийсь час чистими пролетарями хліборобскими на услугах чужих. Тоді оправдаєть ся пророцтво наших псевдомарксистів що до зубожіння наших мас. Буде се мала са-

тисфакция і для соціалдемократів, бо розвязка окончена не випаде напевно після їх теперішних мрій, які вони зуть покищо програмою хіба на те, аби щодня в практичній житю відкидати від неї один кусень за другим і по кількох десятиліттях не лишити каменя на каменю з тої гучної програми. Та мимо того слаба наша надія на те, що колись ті незрячі прозріють. Їм при своїх мріях добре, бо мають внутрішнє переконанє, що служать єдино спасаємій великій ідеї, а се дає спокій їх душі, бо вони прецінь не винні неплідности своїх мрій, винні тому іншій і против тих інших звертають вони вістре строгої критики.

Щож нам робити? На се не маємо одної відповіді для всіх. Народна нива лежить всюди облогом. Для кожного з нашої інтелігенції роботи багато і то різнородної. Хто до чого має дар і охоту, до того може брати ся в своїй громадянській роботі, до просвітної роботи, до політичної, до економічної і т. д. При всій роботі треба мати на увазі, що в даній місцевости в дану хвилю є найпотрібніше. На то треба відтак звернути всю свою силу.

Против можливих закидів, що ми навертаючи людей до практичної роботи відбираємо їм їх ідеали, нищимо ідеалізм, мусимо також сказати кілька слів оборони. Ми нікому жадних ідеалів відбирати не гадаємо, противно, хочемо викликати ідеалізм у тих, що не мають ще жадних ідеалів, і дати здійснимі ідеали тим, що бавлять ся в утопізми. Для послідних ідеалізм в нашій розумінню тим більше потрібний, бо ті люди часто зневіривши ся в своїх утопіях, стають ся зловіщими циніками і заражають своїм цинізмом і інших. На се прикладів дає нам публичне жите на кождім кроці.

На кождий зелений листок повіє нераз зимний вітер осінний і найкраща цвітка повернець ся в гній, як на неї прийде час. І в людській житю буває таке. Але лиш слабодухий буває такими появами захитаний і внутрі змішаний. Штука людского житя в тім, зі всього, що йому дає жите, вибрати корисне і доступне. У всім, що нам жите дає, є зародки придатного. Щасливий, хто їх знаходить. Злого не треба довго шукати. На то маємо добрий нюх. Хто хоче жити в нужді, той не потребує завдавати собі праці. До того помагає ему аж надто саме жите. Десятки літ не витримує чоловік в нужді. Неприродним здаєть ся нам, як хто граєть ся зі своєю нуждою. Тому й не дуже довіряємо тим, що бачать, як цілий сьвіт стає чим раз то все більше нужденним, аби відтак колись відродитись на зовсім иньших основах.

Чоловік жие надією. Хто не хоче, аби его жите заглядило зі сьвіта, той мусить виробити собі такий сьвітогляд, що би відважно зловити жите сильною рукою і повести его до виточної цілі.

Ми надіємо ся, що й для спілкової справи найдуть ся люди, які поведуть єї сильною рукою до блискоучого розвою і при наших нужденних житєвих відносінах. Організация наших слабих господарских сил в міцні, по якімсь часі спілкові господарства, се най буде на найближші роки наша найважніша задача.

Досвід в западноевропейских краях показав нам наглядно, що спілкова організація не лиш селянства, але і всіх клас суспільности, стаєть ся важним чинником загального поступу і навіть культури. Для того редакция сеї бібліотеки поставила собі задачу, познакомити український загал зі спілковим рухом западних країв не на те, аби в себе дома копіювати все, але на то, аби принаровити висліди чужої роботи до нашого ґрунту.

Редакция буде старати ся, дати в перекладах праці людей можливо як найбільше напрямків для ознакомлення зі всіма напрямками в спільництві, аби відтак дати працю самостійну про наші думки в спілковій справі. Та праця містити ме й цілий плян дальшої роботи спілкової між Українцями.

Маючи таку ціль перед очима просимо о поперець зі сторони нашого загалу. Може деяка книжочка й не вийде такою, як би ми собі бажали. В такім разі просимо нам вибачити і оправдати нас браком здатних співробітників, що здаєть ся нам, в короткім часі змінить ся на ліпше. На тепер просимо до співробітництва і до ширеня наших видавництв.

Регуляція платні а учительки.

Від редакції. Отсю статью дістали ми до поміщеня від одної з дійсних щирих робітниць на народній ниві. Ми не містили єї одначе довгий час, не бажаючи давати учительство хочби тіни підозріня, будьто ми виступаємо з яких небудь причин проти ухааленого законопроекту в хвилі, як він мав бути предложений до санкції. Коли ж подібні, бо майже ті самі думки, що в отсій статі появили ся в становім органі українського учительства (гл. „Прапор“, ч. 1. з 5. січня 1909), ми звільнені від наведеного згляду і містимо допис „учительки“ на доказ, що не таке то „благо“ та регуляція захвалена Ончулом-Кисановичем, задля котрої одна частина нашого учительства трохи-трохи не підняла ся національної апостаазії. Від себе з натиском мусимо зазначити, що наші послі заступали ся все за рівним розділом учительської платні так між учителів як і учительок, і надісланій з учительских кругів провект, що кривдив учительки на користь учителів, вони з цілою рішучістю відкинули.

З всілякого становища обговорювано досі справу регуляції учительської платні; а позволю

дрит або покласти кабель н. пр. в полярних сторах або між берегом, а ідучим кораблем.

Богато стацій телеграфу без дроту побудовано в Німеччині на березі північного і балтійского моря, в північній Америці коло Нью-Йорку таї у Франції. Дня 12-го грудня 1901. удало ся Марконьому післати депешу без дроту з Poldhu в Корнвалі через атлантійський океан до „Car Breton“ в Канаді, а в кілька літ пізніше ішли его депеші з Poldhu через Францію до Анкопи в Італії, перебігши 1800 км. Гарне приміненє бездротного телеграфу буде небаром на лінії Кап-Каїро в Африці. Полуднева часть сеї лінії від Кап до Удшідші (Deutsch Ostafrika) сполучена вже звичайним телеграфом, а в північній части сягає получене з Каїро до полудневого Судану. Поміж сими полученнями є багна на просторі 1800 км., через які дуже тяжко повести телеграфічний дріт, і саме на сім просторі будуть посилати бездротні депеші. Новішими часами задумують сполучені Держави повести бездротний телеграф поміж Сан-Франціско а Панамою, Гаваями і Філіпінами. — Вкінці варто згадати, що бездротний телеграф відіграв важну роль у японсько-російській війні в 1904 р. Коли японці відтяли Порт Артур від всякої комунікації, не пощадивши і телеграфічних дротів, удало ся Москалям посилати депеші бездротним способом понад голови облягаючих Японців.

Ще імпазантніший є розвій телефону, який винайшов Райс в 1863 р., а віддав до загального ужитку Грагам Вель в 1876 р. Вільше, як 15 мільонів км, телефонічних дротів сполучує около 5 мільонів публичних телефонічних прадачу, а телефон став в сьвітовім обороті, в торговлі і політиці таким важним чинником, що без него не можна жити. В самій Німеччині буває

попри телеграфи і телефони найдено в останніх роках спосіб переносити при помочи електричного тока власноручне писмо, або і цілі рисунки в одній хвилі на дальше віддалене, а крім того сполучено телефон з фонографом, чим дано можливість переслати телефоном звуки переховати у фонографі та репродукувати в догіднім часі.

Отсе що ми досі обговорили, належить переважно до техніки слабих токів. Техніка сильних токів т. е. витворюванє та різнороднє спотребованє електричного току у великій мірі почало ся доперва по 1770 р. Наші модерні електричні машини динамічні полягають на принципі, відкритім Фарадаєм (1831. р.), після якого в наслідок руху металевих провідників у магнетнім полю витворюють ся електромоторичні сила таї сильні електричні токи. На основі сего принципу розвинули ся динамічні машини, в чому заслужили ся головню Бельгієць Грам (1866. р.) і пруский лейтант артилерії Вернер Сіменс (1867. р.). Сі машини замінити і пожиточні тим, що не лише витворюють електричність, але і самі обертають ся, скоро впровадять ся в них електричний ток з якогось иньшого жерела. Від винаходу динамічних машин почала електричність опановувати всі напрямки житя.

Вже в початках XIX. віка розжарювано тонкі металеві дротики при помочи електричного току, а около 1820 р. удало ся Англійцєви Даві витворити прекрасний сьвітляний лук поміж двома углями. Однак треба було кількох десятків літ праці, заким сьвіт одержав придатну жарову лампу (Glühlampe) таї автоматично горіючу лужову лампу (Bogenlampe). Перший Едізон зробив пригожо жарову лампу о силі сьвітла 16 сьвічок, а опісля і яснішу. Уживанє єї розширило ся так швидко, що ся лампа успіла виперти газове в уличь великих міст, а тепер бере ся

з нафтовим сьвітлом в приватних мешканях таї починає всюди здобувати триумф тим більше, що в останніх роках уліпшено єї значно. Їй до помочи стає лукова лампа, що освітлює великі площі, уличь, салі і т. д. В звязі з освітленем почали ся проби ужити електричности у вареню та огріваню мешкань. Однак не все оплачує ся електрифікація в сім напрямі, особливо там, де парова машина обертає електричну в цілі витвореня тока, бо сей ток дає лише осьму часть тепла, яке можна дістати через безпосереднє спаленє камінного угля. Инакше, як водні сили порушають динамічні машини тому, що тоді природа достарчає даром енергії, або, як електрична централь витворює дуже багато електричности на иньші потреби, бо тоді попри них коштує дешевше електричне тепло. Щоби пізнати, якої сили тока треба до вареня, наведемо отсі числа. При 100 Volt напруженя* (Spannung) потребує бритванка найбільше 12 Amper-ів; ток о силі 5 Amper-ів варить 1 l води в 15 мінутах, рошти до печеня потребують 6 Amper-ів через 5 мінут, а щипці до волося 1 Amper-а через 5 мінут. До огріваня комнат уживають електричних ґруб, що їх можна регулювати на ріжні степені тепла, будьто скріпляючи, будьто ослабляючи електричний ток.

(Дальше буде).

*) Представляємо собі, що електричність пливе дротом подібно, як вода в рурі. Напруженє єможемо порівнати з висотою спаду, з якого вода пливе, і міримо его Voltom, подібно як висоту спаду метром. Сила тока се скількість електричности, що пливе в 1 секундї дротом. Мірять єї Amper-ом.

собі забрати в тій справі голос від учительок, найбільше покривджених сим проектом і згадати не „злим тихим словом“ тих, що найбільше причинилися до переведення сего дико-го проекту.

Перше місце належить тут ред. „N. f. Lehrer-Zeitung“ і її редактори Кисановичеві. Рідко яке число обійшлося без юджень на учительки, особливо, якщо вони менше мають видатків чим учителі; ми читали цілі рахунки і — порівняння як пр.: учитель: мешканець..., мясо..., молоко..., сьвітло..., учителька: мешканець..., мясо..., молоко..., сьвітло... розумієть видатки учителя були два і три рази більші від видатків учительки а з того виходить, що якби учителькам відібрати половину платні, то ще лишилоби ся їм за багато. Учителки по просту не мають де дівати гроший, а учителі пухнуть з голоду. Не одна стаття проти учительок, яку всяка прилична часопись вкинула би до коша, находила все гостинний притул в „N. f. Lehrer Zeitung“. І при тім всім її редактор в хвилях доброго гумору звав свій орган, не сьмійте ся... поступовим... Коли всюди поступові чинники домагають ся рівних прав для жінок, поступовість пана К. обявляєть ся в якраз противім... І пан Кисанович доти юдив, доси писав аж „виписав“ евоє. Міродатві чинники, думаючи певно, що статі „N. f. L. Z.“ висловляють бажанє цілого учительства, дало таке підвисшенє, якого вони домагали ся; та чомусь тепер п. Кисанович недоволеній... Чого ж їздив перед місяцем до Відня, як сам казав щоб „приспшити“ санкцію нового проекту“; (що очевидно, так поможе, як вмерлому кадило.)?

Та вже й не дивно мені з статей „N. f. Lehrer Zeitung“; кождому Пан Біг дав свій талан, а редактори „N. f. Lehr. Zeit.“ щоб юдив учительство. Але дивно мені, що саме орган, який так ворожо відносить ся до учительок, підспирають учительки. Чи для того, що „N. f. L. Z.“ вивісила на своїм прапорі брехливу девізу, будьто вона орган всего буковинського учительства?; Адже факти показують що иншого і кожда учителька, яка підспирає таку ворожу газету, без огляду чи се Українка, Німка чи Волошка, показує тільки, що не має ні крихітки особистої і стянової чести, коли позволить пловати собі в лице!

Учителька.

Заграничний огляд.

Англія а Австрія.

Англійська „Daily Mail“ оголосила довшу статтю, в якій обговорює причини, що викликали теперішню політику Австрії в справі анектованих країв.

Автор статі доказує, що симпатія Англії для Австро-Угорщини є щира. Мимо того треба сподіватись, що остаточно вираз опінії англійського народу не буде прихильний.

Друга англійська часопись „Тімес“ пише таке: „Розширена багатьома нашими давними друзями в Австро-Угорщині думка, що Англія є настровна ворожо супроти Австро-Угорщини та хоче їй шкодити, доказує, як далеко може посунути ся підозріне. Ми дуже певні, що скоро населене Австро-Угорщини буде могло на змисно осудити наше поведене, пересвідчить ся, що ми ніколи не виступали против австрійських інтересів. Населене Австро-Угорщини належить до найконсервативнішої держави в Європі, та мусить вкінці признати, що все, що ми до тепер зробили, дотичило лиш фундаментальних консервативних засад європейського права, якого удержаня те населене найбільше хотіло, та найбільше боронило, як інші народи хотіли його нарушити пр. в році 1871.

Бюро Райтера довідуєть з урядової сторони, що Англія та Росія нотифікували австрійському правительству приняте пропозиції, яку зробила Австро-Угорщина що до обрад над квестіями, які мають бути предложені європейській конференції.

Сербські справи.

Проби утвореня сербського коаліційного кабінету розбили ся. В часі переговорів показало ся, що ані старо-, ані молодорадикалам не ходило о утворенє коаліційного кабінету. Старо-радикалам ходило лише о поваленє дотеперішнього кабінету та заступленє його міністерством Пасіча, моло-

дорадикалам ходило о те, щоб бодай задержати ті теки, які досі мали. Тимчасом Пасіч маневрував довший час в той спосіб, що врешті всі партії згодили ся на утворенє коаліційного міністерства. Коли се вдалось, зачали старорадикали накидати Пасіча всім партиям як кандидата на шефа кабінету, але інші партії оперли ся тому, а що жадна з них не хотіла уступити, переговори розбили ся.

Таким чином остав кабінет Веліміровича дальше при правліню, хоч годі сумніватись, що — як лише скінчать ся тайні дебати про заграничну політику Сербії, — Пасіч та його сторонництво уживе всяких заходів, щоб повалити кабінет Веліміровича та в сей спосіб пімститись на молодорадикалах за недопущенє до утвореня коаліційного кабінету з Пасічем на чолі.

Така нагода лучить ся мабуть незабаром, бо по дебаті над заграничною політикою в Сербії буде внесене в скупчині інтерпеліяція, яка викличе дебат над дотеперішньою діяльністю правительства в справі анексії на публичнім засіданю, яка закінчить ся резолюцією скупчини. Від сеї резолюції буде залежати, чи кабінет Веліміровича лишить ся при кермі, чи ні. До того часу остане становище міністра війни необсаджене.

З дотеперішнього перебігу дебатів видно, що політика теперішнього правительства буде мати велику більшість, бо політика, яку заступає Пасіч зробила комплетне фiasco наслідком промови Извольського в думі. Молодорадикали освідчили ся отверто за політикою компенсації, яку веде Мілованович, а інші партії не висказали ся ще поки що виразно, за кого вони заступають ся, та все таки дали пізнати, що становище Пасіча уважають захитаним.

Також і часописи, що досі виступали найбільше ворожо проти Австрії, притихли. По промові Извольського в думі розвіялось одушевленє для Росії, що також чимало причинить ся до скріпленя становища Міловановича.

НОВИНКИ.

Чернівці, 4. січня 1909.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Хто не зверне отсього числа нашої часописи, того будемо уважати нашим передплатником.

Наша редакція глядає дописувателів з провінції, котрі би подавали їй безпродолочно короткі, в потребі навіть телеграфічні вісти про всі цікаві для загалу справи, а від часу до часу дописи про стан наших національних справ в околиці дописувателя. Хто би мав до того охоту, того просимо зголосити ся до редакції „Буковини“, яка подасть листовно услівя взаємної умови.

Поділ учительської семінарії на національні відділи наступить цілком певно вже від початку нового року шкільного т. є. від осени 1909. Як довідуємо ся, в бюджетовий прелімінар на р. 1909 вставлено в сій цілі 500 корон на перші чотири місяці (вересень—грудень). Таким чином головні заходами наших послів буде довершенє остаточно се діло, що має для нас превелику вагу як з чисто просвітнього так і національного згледу.

Справа Мирослава Січинського. Лікарі-психіатри проф. др. Серадзкий та др. Кольбергєр скінчили вже розсліди умового стану Мирослава Січинського. В середу були у него послідній раз. За тиждень мають бути виготовлені протоколи ореченя знатоків. Слідчий судія Берсон кінчить слідство.

В справі учительської платні. Від посла Спицула одержали ми таке письмо: „Сим повідомляю, що я одержав таку телеграфічну вістку в справі учительської платні. Рада міністрів приняла закон в справі учительської платні в формі ухваленій соймом. Закон предложен до санкції“.

В справі підмоги для буковинських селян. Маршалок барон Василько інтервенював з послами Миколою Васильком та бар. Гормузакі у президента міністрів Вінерта в справі підмоги для буковинських селян. Крім того урғували вони в справі кількох законопроектів ухвалених буковинським соймом.

Учительські кандидати для середних шкіл. Міністерство просвіти предложило кравчим шкільним властям спис кандидатів, які в 1908 р. зложили іспит на учителів середних шкіл в університетах: у Відні, Грацу, Празі, Інсбруку, Львові, Кракові та Чернівцях. Взагалі зложило іспит 692 кандидатів, з того 201 кандидатів у Відні, 34 в Грацу, 249 в Празі, (54 на нїм., 195 на чеськім унів.), 46 в Інсбруку, 68 у Львові, 76 в Кракові, 186 в Чернівцях. 132 кандидатів зложило іспит з географії та історії. Число клясичних фільольогів значно

побільшило ся, але все таки оно ще за мале. Найменше кандидатів зложило іспит з пропедетивки фільозофії, бо в усіх коронних краях тільки 7.

Загальні збори читальні „Рускої Бесіди“ в Луквинці відбудуть ся в п'ятницю дня 15. січня с. р. о годині 1. пополудни в домі господаря Костя Бадюка.

Загальні збори української бурси у Вишніци відбудуть ся в неділю 17. січня о годині 11. перед полуднем в льокалі п. Москви.

† Посмертні вісти. У вівторок, дня 29. грудня 1908 помер у Плаці, церковний співець Лев Реуцкый, в котрім втратила наша Гудульщина щиро-го народного робітника. — Земля єму пером!

Із штуки і літератури.

Другий гостинний виступ п. Лопатинської в мій-скім театрі. В неділю 3. с. м. виступала п. Лопатинська в „Аїді“ Верді'ого. — Сувова повага єгипетско-церковних мелодій, монотонія освободжуючих себе звуків болю народа, що заціп в строгих зовнішніх формах, зливаєть ся в опері Верді'ого з солодкою гармонією італійської музики. Се перший крок Верді'ого від чисто вокального характеру його попередних опер до інструментального музичної драми. Кожда артистка, що співаючи Аїду, схоче відповісти своїй задачі, мусить однаково певно володіти обома способами співаня: драматичним співом і ліричною гроєю. П. Лопатинська дала і спм разом гарний доказ своєї знаменитої штуки. Як гарно рисовала ся її голова під екзотичною прикрасою етіопської королини! В перших двох актах, пригнічений тяжкими мужескими хорами, не міг її ніжний, лагідний спосіб співу вибити ся до повного значіння. Але в несміливім окрику і тихім страху про коханого проявила артистка повне майстерство драматичної гри. Чим більше зближала ся до кінця розвязка драматичного конфлікту, тим більше вибивалась краса та сила голосу п. Лопатинської. Вершок артизму так під зглядом сьпіву, як і гри осягнула п. Лопатинська в передпосліднім актї, сцені над Нілем, де Аїда намовляє свого коханого втікти з нею. Щоби розвинути так в трі, як і сьпіви величезне багатство чутя та голосу, а при тім всім домінувати над таким сильним партнером, як п. Гайне треба бути справді скінченою артисткою. Тому то невгаваючі оплески, які збирала п. Лопатинська були справді заслужені. — З інших партнерів п. Лопатинської треба конечно згадати окрім п. Гайна, ще і п. Геллер (Амеріс).

З міського театру. Репертуар: вівторок: „Szag und Zimmermann“ опера Льорцінга; середя: (по пол.) „Keap“ комедія А. Дімаса, (веч.) „Aida“ опера Верді'ого. — Гостинний виступ п. Лопатинської. Четвер: „Israel“ штука Бернштайна. П'ятниця: (по пол.) „Жидівка“ опера Галеві.

Телеграми „Буковини“.

Чернівці, 4. січня 1909.

Білгород. Міністер заграничних справ Мілованович промовляв на засіданю з 2. с. м. дуже остро проти Австрії. Промова міністра здивувала всіх, бо досі уважано його рішучим противником війни. Міністер освідчив, що Сербія не спочине доти, доки Австрія не уступить з Босни. Мова Міловановича зробила тимбільше вражінє, що він виступав досі як умірований політик і ще до останного часу на тайних засіданях скупчини виступав проти війни. Наслідком промови Міловановича буде полагоджена криза кабінету.

Білгород. „Політика“ доносить, що між провідниками партій наступило порозумінє в справі днєвного порядку в скупчині, після чого скупчина має завізвати правительство до енергичної акції в справі автономії Боснії.

Царгород. Зі сторони молодотурецкого комітету роблять заходи в цілі запротестованя проти анексії Крети.

Сеї неділі, 10. січня с. р.

відбудуть ся

В СТОРОЖИНЦІ

о 10. год. перед пол., а

В СЕРЕТІ

о 1. год. по пол.

Головні збори Філії „Рускої Бесіди“,

на які запрошаємо всі Читальні, „Січи“ і Каси і всіх приятелів народної просвіти, а то до Сторожинця із Сторожинецького, а до Серету із Серетського і Сучавського повіту.

Хто приступить до „Рускої Бесіди“, дістане на зборах гарні книжки і дальше через цілий рік що місяця, за що мають заплатити товариства і інтелігенція по 4 К, а селяни і міщани лише по 2 К.

На збори прабудуть наші посли і відпоручники головного

Найперше і найбільше буковинське естаблісема в тій галузи.

Хемічна пральня і фарбарня
ДАМСКОЇ І МУЖЕСКОЇ ГАРДЕРОБИ,
уніформів і ріжнородних материй, як: футер, материй на меблі, гардинок, занавісок, портіер, рукавичок біасе і корунок.

Спеціальність: Хемічна пральня і фарбарня шовків найліпшої сорти. Взірцева фарбарня і знаменита пральня фіранок ріжного рода.

САЙФЕРТ і ТУЧАПСКИЙ, Чернівці

Філія:
Централка: ул. Русна ч. 15.
ул. Кручена ч. 1а теперішня ул. Д-ра Райса.
Мірні ціни. Виконанє без закиду.

169 (-) **Замовленя з провінції сейчас.**

Ціни даром і сплатно.

Загальні збори каси пож. і шадн. для громади Лукавиця, відбудуть ся в п'ятницю дня 15. січня 1909 о 11. годині перед полудним в домі госп. Костя Бадюка з таким дневним порядком: 1. Прочитанє протоколу з попередних загальних зборів. 2. Звіт касовий. 3. Уступленє і вибір двох членів старшини. 4. Ухвала що кождий член каси мусить належати до місцевої читальні "Рускої Бесіди". 5. Ухвала що належні відсотки від паїв відступають члени читальні як свої членські вкладки. 6. Плата для касиєра. 7. Вільні внесеня. *М. Ціран, начальник. Д. Макогон, касиєр.*

Друкарня тов. "Руска Рада" в Чернівцях пошукує

Практикахта.

Вимагає ся: укінчений 14 рік житя, укінчена І. кляса гімназияльна або реальна, знанє рускої і німецкої мови, і свідочтво лікаря, що петент є зовсім здоровий. — Близші інформації уділяє заряд, в канцелярії друкарні при улиці Петровича ч. 4.

Купуйте лиш у своїх людей!

Новоотворене

Високою к. к. кравною управою концессионаанє

Міжнародне
Бюро Подорожи
"СВІТ"

Стрецький і С-ка

в Чернівцях (Буковина), улица Кохановского число 1.

165 (-) видає карти корабельні до

Канади, Сполучених Держав (Америки),
Аргентини, Бразилії, Азії, Африки
і т. д. і т. д.

Карты на желізниці европейскі, канадійскі та американскі.

Карты на спальні вози. — Карты прогалькові та окружні.

Купуйте лиш у своїх людей!

Г. ФАЙЛЕР

усувач нагнітон

Чернівці, улица Русна ч. 8.

О П О В І С Т К А.

Отсим повідомляю Вп. П. Т. Публику, що я дня 28. н. ст. листопада с. р. отворив в Чернівцях при ул. Кучурівській

АПТИКУ

під "ДОВРИМ ПАСТИРОМ".

Все те, що поступ часу на поли фармації приніс нам, спровадив я з першорядних тукравих і заграничних фабрик а тим самим заосмотривши мою аптику в найлучші медикаменти, поручаю її Вп. П. Т. Публиці до ужитку і прошу о ласкаве підперте тоїж, аби Вп. П. Т. Публика звертала ся до неї з певним і повним довірєм, а я сумлінно буду стремити до того, аби всім вимогам, придержуючи ся строго приписів, в цілій повні відповіді, та ретельною працею се довіре укріпати.

Замовленя з провінції виконую сейчас.

З глибоким поважанєм **Антін Папп.**

185 12-12

Селяне асекуруйте ся від шкід огневих!

Товариство взаїмних обезпечень

"ДНІСТЕР"

у Львові, при ул. Рускій ч. 20. (в власнім домі)

приймає обезпеченя будинків, всяких річвий домашних господарских, збіжа і паши на случай шкід загодіяних через пожар. Оплата премій мала, а корвьсть для погорівших велика.

Шкоди ліквидує і виплачує "Дністер" з найбільшою скоростою. При одній шкід бувають запрошені 2 господарі селяне з поміж членів. Дотепер виплатив "Дністер" 15.588 відшкодовань в сумі вісім і пів мільона кор.

Зиск по скінченім році звертає ся членам. Звороту за р. 1906. і 1907. вивосил 10. проц.

Банк красвий у Львові і Чернівцях, Каса ощадн. у Львові, і т. д. приймають полати "Дністра" при уділюваню позички.

На жите можна обезпечати ся через "Дністер" в Краківенім Товаристві.

Агенції "Дністра" находять ся в кождім місті і в многих селах; там, где, еще веробить ньшій агент "Дністра", можуть письменні селяне старати ся в уділенє агенції. Дотепер дістали агенти 1,142,108 корон провізівт.

Фонди Товариства 31. грудня 1907.

Фонд резервовий	Кор. 1,003,364.—
резерви премій	613,720.—
на звороти	50,939.—
на ріжницю кур.	3,437.—
резерви спеціаль.	35,000.—
емер. урядників.	218,364.—
ньшій фонд заосмотреня	40,000.—
Разом сума Кор. 1,964,824.—	

Селяне! асекуруйте ся від шкід огневих

Перша Буковинська спеціальна артистична
робітня церковних апараментів в Чернівцях
Ф. ЯРМОЛОВИЧ

при улиці Резиденції число 9.

має честь повідомити Вєч Духовенство і Вп. П. Т. Публіку, що виготовляє всякі в той саж входячі роботи як: монстранції ліхтарі, хрести, кадильниці, свічки, образи, хоругви і проче церковне, по уміркованій ціні і на речі нець. **Замовленя з провінції точно, дешево і на час.**

Вільші замовленя на догідні рати

Кільканайцять літня практика в моїм заводі, упевняє мене що під кождим агляом зможу хочби найвиглявншому густови Вп. Публики, вповні удоволити. Отвирючи мою робітню, не жалував я ні трудів ні коштів, а урадив єї так, аби стала побіч перворядних робітень та відповіла новочасним вимогам. Звертаючи ся до Вп. П. Т. Публики а просьбою о ласкаве поперте тої

одинокій в своїм роді рускої робітні, стою на ласкаві услуги і пишусь з глибоким поважанєм **Ф. Ярмолович.**

Найбільша різдвяна оказія закупна

в домі товарів В. БАЛЬТІНЕСТРА молодшого

Чернівці, улица Енденберга-Головна число 3.

Заложений в р. 1873.

Самостійний склад ц. товарів з альпаки і хінського срібла к. фабрик Бахмана і С-ки у Відни.

Телефон: число 301.

- ліпша пачина:
- футряні,
- шкіряні,
- жі ташки
- ручні,
- вовняні,
- обувяні,
- завички,
- мужеске,
- очки до носа,
- сраватки,
- аньчохы,
- езарки до дорожи,
- суфри,
- ночки, Скі утенсіля,
- ліюми для аночників,
- ірфуми і мила,
- ребіні і щітки,
- Вахлярі,
- Зеркала,
- точа конфекция,
- Палички,
- Збруа і муніция,
- Льорнети театральні,
- Шалики театральні,
- Шовкові загортки
- Товари з бронзу,
- Капелюхи мужескі і для хлопців,
- Коци до подо-рожи і пледи,
- Камаші і т. п.

Замовленя з провінції сейчасіоплатно.

За редакцію відповідає: Віктор Стричана Захарка.